

ЖУЛ ВЕРН

ПРОКЪЛНАТО ПЪТУВАНЕ В

АНГЛИЯ И ШОТЛАНДИЯ

Превод от френски: Ангелина Димитрова, 1990

chitanka.info

ПРОКЪЛНАТО ПЪТУВАНЕ В АНГЛИЯ И ШОТЛАНДИЯ^[0]

Как бе предприето пътуването до Англия и Шотландия?

Шаря Нодие, в своите „Фантазии на разумния шегаджия“ дава следния съвет на бъдещите поколения: „На французина, който не е предприемал или не може да предприеме пътуване до Шотландия, бих препоръчал да отиде във Франш-конте, където ще бъде напълно доволен. Небето е може би по-малко мъгливо, а подвижните и непокорни форми на облаците са по-малко живописни и странни, отколкото в мъгливото царство на Фингал; но за това пък приликата между двата края е почти пълна.“

Жак Лаваре беше дълго размислял над тези думи на забавния разказвач; неговото най-голямо желание беше да посети родината на Уолтър Скот, да отвори слуха си за твърдия акцент на келтски език, да вдишва здравословните мъгли на стара Каледония, с една дума, да възприеме с всичките си сетива поетичната стихия на тази омагьосана страна. А ето че един интелигентен човек, забележителен писател и законен член на Френската академия, в най-изящен стил се обръща към него с думите: „Не се притеснявайте! Лон-льо-Соние ще ви предаде чудесата на Единбург, а възвишенията на Юра съперничат на мъгливите върхове на Бен Ломънд!“

След изненадата дойде размишлението. Жак призна остроумната нотка в съвета на Шарл Нодие; разбра, че наистина е много по-лесно да се отиде до Шотландия, отколкото до Франш-конте; за да се придвижи човек до Вьозул, нужно е да има сериозен повод, мощен тласък, докато доброто настроение, необходимостта да се изживее нещо различно, една щастлива идея при събуждане или

въображението, прекрасното въображение, са достатъчни, за да го привлекат отгатак Клайди Туийд.

Жак се усмихна, защото като затвори забавното четиво, реши, че като не може да посети поради многобройните си задължения Франш-конте, трябва да замине за Шотландия. Ето как се състоя, или по-скоро за малко не се състоя това пътуване.

През юни 185... г. най-близкият приятел на Жак, изтъкнатият композитор Джонатан Савурнон му каза:

— Скъпи Жак, една английска компания ми предоставя един от параходите, с които пренася стоки между Сен-Назер и Ливърпул; мога да взема един приятел. Искаш ли да дойдеш?

Жак едва можа да сдържи чувствата си; отговорът беше на върха на устните му.

— От Ливърпул ще отидем в Шотландия — продължи Джонатан.

— В Шотландия! — възкликна Жак, след като възстанови говора си. — В Шотландия! Кога заминаваме? Ще има ли време да си допуша пурата?

— Спокойно, спокойно! — отговори Джонатан, чийто по-умерен характер контрастираше с невъздържания темперамент на приятеля му. — Още не сме готови!

— Добре де, кога заминаваме?

— След месец, между 30 юли и 2 август.

Жак почувства нуждата да се хвърли в прегръдките на Джонатан, който понесе удара като човек, свикнал да среща лице в лице оркестровата артилерия.

— А сега, приятелю Джонатан, можеш ли да ми кажеш откъде ни дойде това голямо щастие?

— Няма нищо по-просто от това.

— Да. Просто като всичко велико.

— Брат ми — каза Джонатан — е в търговски отношения с една компания, от която редовно наема кораби за превоз на стоки в Англия; по-рано тези кораби превозваха пътници; те са приспособени за това; сега се използват само за търговия и ние ще бъдем единствените на борда.

— Единствени! — възкликна Жак.

— Като принцове? Ще пътуваме инкогнито с фалшиви имена, така както е прието в света на коронованите глави; аз ще бъда северен

граф като Павел I, а ти, Джонатан, ще се наричаш господин Корби, като Луи-Филип.

— Както пожелаеш — отговори музикантът.

— А знаеш ли имената на въпросните параходи? — попита Жак, който вече се виждаше на борда.

— Да. Компанията притежава три — „Бивър“, „Хамбург“ и „Сен Елмон“.

— Какви имена! Какви прекрасни имена! А винтови ли са? Ако са винтови, какво повече може да се иска от съдбата?

— Не зная, но какво значение има това?

— Как какво! Но ти не разбираш ли?

— Честно казано не.

— Не! Но приятелю, няма да ти кажа. Тези неща се разбират от само себе си.

Така започна прочутото пътуване до Шотландия. Въодушевлението на Жак Лаваре е обяснимо, като се знае, че дотогава никога не беше напускал тази неприятна дупка Париж. Оттогава цялото му съществуване се затвори в сладкото име Шотландия. Не загуби нито минута; той не знаеше английски език, но хвърли всичките си усилия да не го научи, защото не искаше, както казва Балзак, да се снабди с две думи вместо с една идея; препрочете на френски своя Уолтър Скот; проникна с помощта на антикваря в сърцето на лоуландските семейства; конят на Роб Рой го отведе в центъра на въстаналите кланове на Хайланд, а гласът на херцог Аргайл не можа да го измъкне от Единбургския затвор. Този месец юли беше добре използван, макар че часовете му бяха дълги като дни, а минутите се равняваха на часове. За щастие приятелят му Чарлс Дикенс го беше поверил на грижите на добрия Никълби и милия господин Пикуик, близък роднина на философа Шанди; те го въведоха в съкровените обичаи на различните касти на английското общество; а господата Луи Ено и Франсис Уей публикуваха, водени единствено от желание да му се харесат, своите посветени на Англия произведения; както виждаме, Жак получи добри съвети; над тези приятни страници мозъкът му се запали и той се запита дали не трябва да стане член на Географското дружество; да не споменаваме, че картата на Шотландия от атласа на Малте Брун трябваше да бъде подменена, защото беше жестоко надупчена от пергела му.

Корабът не пристига. Беше предвидено един от корабите да доплува до Сен-Назер на 25 юли. Жак беше направил грижливо сметката; беше предоставил на добрия стар кораб седем дни, за да разтовари стоките си, да получи новия товар и да потегли най-късно на 1 август. Джонатан Савурнон, сдържайки мелодиите, които се надигаха в сърце то му, редовно си кореспондираше с господин Доунт, директор на компанията в Ливърпул; знаеше няколко думи на английски, които трябваше да му стигнат за лична употреба; скоро съобщи на Жак, че предоставеният им кораб е „Хамбург“ от Дънди, а капитанът се казва Спийди; корабът току-що беше напуснал Ливърпул на път за Франция.

Наближаваше тържественият час; Жак вече не спеше; така очакваният 25 юли дойде най-после и в Париж, и в Сен-Назер; но за нещастие „Хамбург“ не се появи. Жак не можеше да издържа повече; струваше му се, че английската компания не изпълнява нито един от своите ангажименти; говореше вече, че е разорена. Накара приятеля Джонатан да замине веднага за Нант и Сен-Назер, за да наблюдава френския бряг.

Джонатан замина от Париж на 27 юли, а неговият приятел, в очакване на знак за тръгване, побърза да извърши последните формалности.

Най-напред трябваше да получи паспорт за чужбина; Жак потърси двама души, които можеха да дадат гаранции за неговия морал пред полицейския инспектор; тогава установи за пръв път връзки с един сладкар от улица Вивиен и един хлебар от пасажа Панорама. По онова време се водеше жестока война между тези две обединения по въпроса за пълнените с крем пастички и „пияните“ бисквити, които хлебарите приготвяха за сметка на сладкарите; когато двамата съперници се срещнаха, те си отправиха един на друг хули, които можеха да разменят само специалистите по месене на тесто. Но Жак ги укроти с намесата на полицаите, които със своята англомания той наричаше „полисмени“. Свидетелите стигнаха най-после до „шерифа“, да не казваме полицейския инспектор, и двамата изтъкнати търговци защитиха морала на Жак, като заявиха, че никога нищо не е крал от техните заведения; той получи необходимото разрешение да внесе 10 франка в хазната на правителството и да получи правото да пътува извън Франция; след това се отправи към префектурата на департамента Сена да се срещне с „лорд-мера“ и смело поиска паспорт

за Британските острови; данните му бяха описани от един почти сляп чиновник, който един ден щеше да бъде заменен благодарение на напредъка на цивилизацията от професионален фотограф. Жак предаде паспорта на един любезен човек, който за два франка се нагърби да му извади необходимите визи и документи в различните канцеларии и дори има добрината лично да му донесе този важен и напълно редовен документ.

Жак целуна молитвено паспорта си; вече нищо не го задържаше; събота сутринта получи писмо от добрия Джонатан; съобщаваше му, че „Хамбург“ още не се е появил на хоризонта, но може да го направи всеки момент.

Жак не се поколеба повече; мечтаеше да напусне Париж, натоварения му въздух, амонячната му атмосфера, току-що разцъфналите му паркове и младата, наскоро посадена девствена гора около Пале дьо ла Буре, където непрекъснато се вълнуват верните „джафари“ на могъщия Харун-ал-Ротшилд.

Жак затвори препълнения си с напълно ненужни и обемисти предмети куфар, зави чадъра в мушамата си; метна през рамо пътното си наметало, което представляваше жълт тигър с червена подплата; сложи си неизбежната шапка на заклет турист и се качи в наемна кола.

По силата на най-простите закони на придвижване колата го отведе до Орлеанската гара; след като си купи билета, Жак предаде багажа си; и като истински интелигентен човек се настани в първия вагон на влака, за да стигне най-бързо; камбаната удари; локомотивът изсвири, изскърца и потегли, докато латерната на моста „Остерлиц“ въздишаше „Помилуй нас“ от „Трубадур“.

Подготовка за път. „Хамбург“ беше закотвен под самите прозорци на хотела в Нант. Беше винтов кораб с мощност 90 конски сили и вместимост 500 тона; имаше рангоут на шхуна и наклонените му мачти му придаваха привлекателен вид. Каютите и салонът за пътници, разположени в горната част на кораба, не издаваха близостта на „заточените“ по английски обичаи в задната част машини. Система от междинни мостици, изобретателно разположени, позволяваше напълно да се обходи „Хамбург“, без да се стъпи на палубата, която обикновено е претъпкана със стоки; на един от тези мостици, в центъра на кораба се намираше кормилото, така че никакво

препятствие не можеше да попречи на лоцмана да наблюдава спокойно хоризонта.

Жак забеляза това разположение с един поглед и, следван от приятеля си, скочи на палубата на кораба.

Джонатан събра познанията си по английски език и попита за капитана. Капитанът се появи; той беше шотландец с остри черти, с приятно, откровено и отворено лице; по него можеше да се отгатне, че е смел другар и добър моряк; червеникавият цвят на обгорялото му от слънцето лице издаваше добрия каледонец; беше приятен за гледане; прие с бурна доброжелателност бъдещите си пътници и ги покани в големия салон; „уейтърът“ или корабният интендант, постави на масата огромно парче честърско сирене с ширина две и височина една стъпка; голяма кана с вряла вода беше поставена сред няколко големи празни чаши и една висока бутилка уиски; въпреки скорошния обяд гостите на капитан Спийди трябваше да отдадат дължимото на ужасното сирене и не по-малко ужасното уиски. Под въздействието на тази зърнена и напълно безцветна ракия, подсилена още повече от прибавената гореща вода, Жак се почувства застрашително зле; но неговата радост бе неукротима. Капитанът познаваше добре шотландското гостоприемство и пийването не преставаше. Джонатан разговаряше с достойния домакин, който бърбеше за Шотландия, Единбург, Дънди и думите „литъл гърл, прити гърл“ често изникваха на полуотворените му от огромна и радостна усмивка устни. Естествено, Жак не разбираше нито дума, но капитан Спийди му изглеждаше изключително духовит.

Джонатан се информира за тръгването на кораба и получи уверение, че за три или четири дни всичко ще бъде готово.

Междувременно Едмон Р..., по-замаян от честърското сирене и уискито, бе осенен от прекрасна идея: той покани капитана на вечеря; добрият човек прие без колебание и в уговорения час поканените се видяха събрани пред пищно сервирана маса. Как Жак, Едмон и Джонатан успяха не само да понесат гледката на изложените пред очите им гозби, но и да ги унищожат, това е загадка, решението на която поверяваме на бъдещите поколения. Трябва да се каже, че шотландецът им помогна съвестно; какъв лакомник! Каква игра на челюсти! Тонът на разговора беше доста приповдигнат; със своето любезно и закачливо поведение Едмон не се скъпеше да приказва

страховити глупости. Капитанът нищо не разбираше, но се смееше с такава сила, че можеше да счупи чиния. Жирондецът си въобразяваше, че може да напие шотландеца! Каква лудост! Напразно се лееха вината от Бордо, Бургундия и Шампан; напразно отидоха изисканият коняк и черешовите ракии: Спийди поглъщаше всичко невъзмутимо — след „Гарона“ се наливаше с „Клайд“. В дванадесет часа оргията свърши; двамата парижани, увиснали на мощните ръце на капитана, се върнаха в хотела и по пътя Жак не преставаше да говори на английски, който не разбираше, докато другият му отговаряше на френски, език, който никога не е знаел.

Следващият ден бе ден за почивка; всички останаха в леглото; в неделя бяха разбудени от оръдието, което всеки 15 август ознаменуваше националния празник; денят трябваше да завърши с няколко прекрасни фойерверка, но по добър жирондски обичай те избързаха да избухнат няколко дни по-рано, така че празненствата се ограничиха с 42 оръдейни залпа.

Часовете летяха, а на борда на „Хамбург“ работите вървяха бавно; не се забелязваше никаква промяна във ватерлинията; напълно разтовареният кораб се издигаше окаяно над водното равнище. Изминаха и понеделник, и вторник и чак в сряда на борда пристигнаха чувалите с пшеница, които трябваше да представляват товара; люковете бяха отворени и трюмът започна да се пълни. Жак се беше сприятелил с един от шефовете на товарачите, който ръководеше пристигането на стоките и му служеше за преводач; принуди го да зададе хиляди въпроси на капитана за предполагаемия ден на заминаването. Шотландецът най-после определи петък; следователно трябваше веднага да се настанят на борда. Но Джонатан не се съгласяваше; още се съмняваше и имаше право; от друга страна, започваше сериозно да се отегчава: беше готов да изостави това безумно пътуване до Шотландия, което започваше в обратна посока, и заговори за една обиколка през Пиренеите. По този повод избухна бурна разпра, засилена още повече от сарказмите на Едмон, който не преставаше да се шегува по повод Стара Каледония и „Хамбург“, а известно е на какво е способно въображението на човек от Бордо. Жак толкова настояваше, че началният проект се запази; той не можеше да откаже да придружи приятелите си на екскурзия до моста Кюбзак, която се състоя в четвъртък при прекрасно време; там той щеше да

загине, тъй като екскурзиантите за малко не потънаха в дордонската кал; противно на Емпедокъл стигнаха до брега, като пожертваха сандалите си — по-щастливи и по-малко известни от агригентския философ.

Дойде и петъкът, но товаренето не беше завършено; капитанът отложи жестокосърдечно заминаването за неделната сутрин; музикантът мислеше, че ще полудее; Жак стисна гневно зъби, а Едмон изпълни една нелепа пантомима. През двата следващи дни Жак не можа да се успокои, а в събота през нощта принуди приятеля си да отидат да спят на борда, макар че корабът нямаше да вдигне котва преди 10 часа сутринта; по негова заповед сандъците бяха пренесени на палубата от хотелския носач, а Едмон обеща, че ще дойде на изгрев-слънце, за да стисне ръцете на приятелите си.

Една нощ в открито море. Капитанът още не беше отговорен за кораба. Както и предшественикът му, лоцманът не знаеше дума английски; може да изглежда невероятно и смешно, тъй като пристанището на Бордо се посещаваше от много английски кораби, но беше така.

Освен това, от момента, в който този човек стъпи на палубата на „Хамбург“, единственото нещо, за което мислеше, беше как по-скоро да си иде; нощта приближаваше и не му се искаше да се върне на сушата по тъмно. Корабът плуваше бързо между червените шамандури, които сочат устието на Жиронда; след като го отминат, лоцманът трябваше да предаде ръководството на кораба на капитана и да се върне на своята лодка. Погледна през далекогледа и побърза да му обясни, че пред него е последната шамандура. Капитанът насочи уреда към посоченото място.

— Не! — каза той.

— Как не? — отговори лоцманът, като сочеше една невидима точка на хоризонта. — Как така не? Не ме ли разбира?

Капитанът вървеше по палубата, без да го слуша повече.

— Господине — каза лоцманът на Джонатан, — имайте добрината да му обясните, че вече няма какво да правя тук. Там е последната шамандура, напълно видима на неколкостотин метра от кораба!

— Но аз не я виждам! — отговори Джонатан.

— Нито аз — каза Жак, който се беше изкатерил на първите въжета на предната мачта. — Нищо не виждам!

— Странно — каза лоцманът.

Истината е, че не се виждаше никаква шамандура; само лоцманът я сочеше с южняшка разпаленост; няколко пъти се обръщаше към капитана, който отказваше да отстъпи пред толкова спорна очевидност; ругаеше го през зъби, като го наричаше куче, Джон Бул и шотландска къртица, но нищо не постигна. Най-послед след един час разпавии прочутата шамандура се появи; лоцманът уреди сметките си с капитана, скочи в лодката си и корабът остана под единственото ръководство на капитан Спийди, който го насочи към открито море, за да заобиколи бретанския бряг.

Морето беше прекрасно; „Хамбург“ плаваше бързо, без сътресения и почти без люлеене; предната мачта, корабното платно и разсланите му на вятъра кливери го държаха стабилно над вълните; Джонатан се чувстваше много удобно, а Жак беше толкова щастлив, колкото е възможно на този свят. Към десет часа двамата се върнаха в каютата си и заспаха. През нощта Жак стана два пъти и изостави леглото си, за да наблюдава чудната нощна гледка в открито море. Зажаднял за тези вълнения, той ги изживяваше с пълна сила. Капитанът и помощникът му — едър ливърпулски здравеняк, дежуреха на смени, а палубата отекваше под забързаните им стъпки; от време на време се приближаваха до кормилото, сверяваха осветения от вътрешната страна с крушка компас и определяха точно посоката на кораба; след това с ръце в джобовете и лула в уста отново продължаваха да бродят, без да ги е грижа за свистенето на вятъра, нито за пенестите вълни, които шибаха лицата им; няколко моряци, събрани в сянката на предната и задната част на кораба, стояха неподвижни, с подпрени на парапета лакти или излегнали се на навитите въжета. Усещаше се неясната тишина, която се възцаряваше между стенанията на машината и пляска на платната.

Зазоряването беше прекрасно и в паметта на Жак изникнаха описанията на Шатобриан.

— Сега — каза — трябва да поздравим капитана.

— Аз ще го направя за двамата — отговори Джонатан.

— Излишно е! Говори за себе си! Запомнил съм наизуст няколко думи и знам достатъчно, за да се оправям сам.

— Както желаш — каза Джонатан и се отправи да поприказва с помощник-капитана; осведоми се, че корабът се намира срещу бретанския бряг.

Жак се приближи до капитана.

— Гуд морнинг — каза, като му стисна ръката с морски жар. — Гуд морнинг, капитане!

Капитанът вдигна глава и отговори няколко думи, които Джонатан преведе като „добре съм, а Вие?“ Очарован от постигнатия успех, той се приближи до помощника и повтори своята малка церемония:

— Гуд морнинг, мастър!

Помощникът наостри слух и го погледна особено.

— Ей! — каза Жак. — Как се справям! Наистина имам голям талант за английски език. Но сега трябва да се подкрепим.

Менюто, което капитанът предлагаше на своите пътници за 5 шилинга на ден и на човек, беше следното: първо, в 8 часа сутринта — чай с препечени филийки и масло; в десет — обяд с месо; в три — основното ядене, състоящо се от супа, месо и сладкиши, и накрая, в шест вечерта — чай с честърско сирене.

Парижаните се задоволяваха напълно с тази диета; месото изглеждаше прекрасно, а и се поднасяше печено, така както само в Англия знаят да го правят; говеждото и свинското съставляваха по-голямата му част; йоркската шунка освежаваше стомаха с вкусните си резени; зеленчуците, варени без сол, се сервираха направо и успешно заместваха хляба, който не можеше да се сравни с ирландските картофи.

Напитката беше чиста вода: англичаните почти не пият по време на хранене; американците, като по-цивилизовани, не пият нищо. При всички случаи капитан Спийди и помощник-капитанът бяха учудващо трезви на борда, въпреки че не пропускаха да споделят със своите пътници няколкото бутилки хубаво „Бордо“, дължащи се на приятелството на Едмон Р... На вечеря редовно се появяваше огромен супник, пълен с вкусна супа, където лукът се съчетава с огромни парчета месо и зеленчуци; неизбежният сладкиш съдържаше сочни сливи във влажната си и златиста вътрешност; след десертите прочутото честърско сирене предизвикваше стенания на масата поради

тежестта си; естественият му цвят потъмняваше с течение на времето, а ароматът му ставаше все по-силен.

Тези гозби бяха подходящо сервирани от „уейтъра“ в големи порцеланови съдове, покрити с високи „камбани“ от английски метал, украсени с герба на „Хамбург“ от Дънди; разговорът никога не стихваше и винаги се оживяваше с приемането на хвойновата ракия или уискито.

Жак, който упорстваше в желанието си да говори английски, предизвикваше не едно объркване, от което капитанът и помощникът му се смееха до сълзи. Джонатан му обясняваше, доколкото може, причината за тази веселост.

Когато случайно употребяваше точната дума, той я произнасяше достатъчно зле, за да предизвика странни недоразумения. Така по време на вечеря, за да поиска хляб, той каза на капитана:

— Гив ми съм брайд.^[1]

Спийди избухна в смях.

— Знаеш ли какво каза току-що? — го попита Джонатан.

— Разбира се. Поисках му хляб.

— Да, но трябва да се произнесе „бред“.

— Ето, това е трудното — възкликна Жак. — В основата си всички езици си приличат! Само произношението е различно!

* * *

За съвършенството на английските железници. На излизане от тунела влакът ускори ход; по скорост английските железници превъзхождат френските; движението им е по-неусетно, което се дължи както на качеството на ресорите, така и на по-гъвкавата конструкция на железния път; в замяна на това са слабо охранявани; няма нито един от онези верни пазачи, чиито ръце се протягат при всеки километър; композициите се движат една след друга и пътищата им се пресичат почти непрекъснато; но и колко много произшествия, които на всичко отгоре не предизвикват голяма тревога. „Коронърът“ (съдията от първа инстанция) идва и установява, че жертвите са загинали от насилствена смърт и всичко е казано; деловата дейност, служебните интереси и изискванията на търговските отношения са

достатъчно извинение за тези малки престъпления. Под привидната си безгрижност чиновниците и машинистите крият учудваща интуиция; англичаните, както и американците, са най-добрите механици в света. Не отстъпват пред никакво препятствие и щом измислят една идея, те създават и машината, която трябва да я осъществи. С една дума, в областта на механиката те са способни на всичко; следователно съвсем разбираемо е създаването по време на Кримската война на внушителна компания със значителен капитал, която да продаде на търг обсадата на Севастопол. Според договора градът би трябвало да бъде превзет в определен ден и за всяко закъснение да се изплащат милиони неустойка. Тя би трябвало да произведе необходимите машини за това ново производство и, естествено, би постигнала по-бърз резултат с по-малко кръвопролития; но ако войната е само търговска операция на едно акционерно дружество, къде е славата?

— Сериозен въпрос — добави Жак, след като съобщи на Джонатан дълбокомислените си разсъждения.

Влакът не закъсня да прекоси Уиган и Престън, известен от забавната оперета на Адам със същото име. По-късно той прекоси зелените Ланкаширски равнини; в Англия пасищата и чифлиците имат особена зеленина и свежест, а погледът, като ги съзерцава, получава съвсем ново усещане за цвят; това графство, захранвано от многобройни реки и затоплено от минерални извори, е богато на всякакви продукти; търговията и промишлеността са много развити, а „кънтри мен“ отразяват благополучието на прекрасните си „котиджис“.

Влакът спря за малко на гарата в Ланкастър, отстъпващ на своите мощни съседи Ливърпул и Манчестър по промишленост, град, който толкова пострада от войната между двете Розы. Такива исторически градове, известни с величието си през средните векове, са изостанали много назад от промишлените центрове; 15 000-те жители на древния град не могат да си съперничат с 200 000-те ливърпулци, които началото на XVIII век не са наброявали повече от 7 000.

След Ланкастър — Пенрит; след Пенрит — Карлайл, и накрая шотландската граница. На всяка гара Жак слизаше, за да поеме глътка въздух и да разчете наименованията на различните местности, но много рядко успяваше; гарите са с нескопосан изглед и претрупани с големи табла за афиши, където белите надписи се простират на син фон. Жак се губеше сред тези безбройни надписи и приемаше което и

да е наименование за име на населеното място. Така стана в Карлайл. Като се качи във вагона, той каза на Джонатан:

— Намираме се в „лейдиз румз“.

— Глупак! — отговори приятелят му, като му обясни ужасната грешка.

Разгневен, Жак се показва на прозореца и съсредоточи цялото си внимание в отлитащите гледки; знаеше, че шотландската граница беше близо и дебнеше преминаването на една планина. Да видиш планина! Какво зрелище за човек, който е наблюдавал само Монмартр! Няколко секунди по-късно можа да разчете името на гарата, този път правилно — Гретна Грийн, първия шотландски град.

Сладко име, което е разтупквало не едно сърце! Прекрасно наименование, където са завършвали толкова човешки романи, за да останат в историята! Не само ковачът, както винаги се е смятало, но и рибарят, и местният кръчмар са изпълнявали изискванията за сключване на браковете по шотландските закони и от обикновения „кокни“ до кралската особа, всички са равни пред любовта — колко двойки са се съединили пред тези импровизирани съдебни служители. Все още някои нелегални сватби продължават да се състоят, въпреки че правителството си е направило труд да ги забрани още през 1846 г. Гретна Грийн мина пред летящия с пълна пара влак, като спомен за една любовна епоха.

Най-после двамата пътници дишаха въздуха на Стара Каледония!

Изведнъж Жак, който се беше подал на прозореца, възкликна развълнуван:

— Джонатан, приятелю Джонатан, за първи път е моя!

— Какво, приятелю Жак?

— Първата планина в живота ми!

— Наистина ли? Би ли ми я дал за малко на заем? Ще ти я върна, обещавам!

— Можеш да се шегуваш, но гледай — отговори Жак, — виждаш ли тази неясна форма, която се издига над хоризонта? Това е истинска планина, чийто връх се крие в облаците.

Жак беше прав; различаваха се първите гънки на Скидо, а върхът на една изолирана планина се губеше в мъглата. „Рейуейт“ се промушваше в гънките на тези планини и околността се

преобразяваше напълно. Дори изведнъж придоби суров и див вид; долината остана затворена в дълбока пропаст, а влакът се виеше с голяма скорост по замайващия, надвиснал отстрани на старите канари път; в бързината му имаше нещо фантастично и при всеки завой композицията като че ли щеше да се сгромоляса в тези пропасти, където се извиваше ручей с черни води; няколко остри камъка, няколко тъжни калунени туфи върху голата земя и пълната самота тържествуваха над зеленината и свежестта на английските равнини. Вече бяха в страната на Фъргъс и Макгрегър.

Жак и Джонатан съзерцаваха захласнати; но след час тази първа гледка от Хайландс беше изчезнала, за да отстъпи на „поуландските“ равнини. Нощта напредваше бързо и двамата туристи трябваше отново да се свият на своите седалки, с души, изпълнени от новите чувства.

Към единадесет часа влакът спря в Карстеърс, където пътят се разделя от едната страна за Глазгоу, а от другата, за Единбург; към полунощ победените от съня, умората и тъмнината пътници се събудиха в столицата на Шотландия, където се сипеше пороен дъжд.

* * *

По стъпките на Уолтър Скот. Един прислужник или по-скоро иконом в черно ги прие в прекрасно преддверие, украсено с изключително красиви ракли и столове.

— Освободете тези господа от наметалата им — каза мистър С... — и им подгответе дрехи за смяна; но преди всичко да минем за секунда в столовата и да пийнем по нещо подкрепително.

Докато говореше, той поведе гостите си към широка зала, осветена от огромни прозорци; там бяха събрани всички изящества на модерния лукс: три чашки бяха изпълнени с прекрасна ракия, която преподобният глътна наведнъж, без да мигне. Джонатан от любезност реши, че трябва да постъпи като него и под въздействието на тази енергична напитка за малко щеше да се задави, но се отърва само с пристъп от кашлица.

— А сега, господа — каза мистър С... — ще ви отведем във вашите стаи, където ще намерите дрехите, които съм предоставил на ваше разположение.

Жак и Джонатан се качиха на първия етаж по достойна за краля стълба и бяха въведени в елегантно украсени стаи. Особеният аромат и приятното разположение на мебелите и предметите сочеха обичайното помещение на някоя пищна „лейди“; няколкото широки огледала, разположени във вътрешната част на една кръгла куличка, биха задоволили всякакви женски прищевки.

Двамата приятели трябваше само да протегнат ръка, за да се снабдят с чорапи, пантофи и панталони. Те забелязаха, че преподобният беше им предоставил собствения си гардероб; не можаха да не се разсмеят, когато си обуваха големите черни панталони с широка връзка, която се завързваше на кръста.

Така разкрасени, но пък затова, чувствайки се напълно удобно, те слязоха на партера.

Един прекрасен салон, водещ от едната страна към кабинет, а от другата, към препълнена с редки цветя зимна градина, образуваше заедно с двете помещения огромна галерия; човек не може да си представи светлината, която англичаните си осигуряват с тези издадени навън прозорци, от които гледката е широко обхватна; това разположение е присъщо за всички къщи в Англия, където непрекъснатите мъгли задължават да се изтръгне отвън възможно най-много светлина. В тази галерия човек има усещането, че е на открито; дъждът беше спрял и няколко слънчеви лъча пронизваха най-високите облаци.

В камината с широко и гостоприемно огнище светеше искрящ огън; пред един от прозорците имаше роял с вдигнат капак; столове с най-разнообразни форми украсяваха ъглите на салона, а в зимната градина махагонът и палисандерът отстъпваха на рисувания порцелан; няколко ценни картини, чудни италиански платове, донесени от Рим от самия преподобен, и няколко шедьовъра на фламандската школа висяха на стената; Жак и Джонатан бяха смаяни от подобен лукс сред полудивата равнина.

Съдейки по интериора, замъкът би трябвало да е построен в така разпространения сред саксонците готически стил; всъщност сградата беше напълно съвременна с целия блясък на своята младост. Тази форма, изключително капризна, позволява на архитекта да развихри фантазията си, а когато той е и англичанин, човек може да е сигурен, че ще пожертва всичко за удобството. Наистина поставя врата там,

където му се струва най-удобно; отваря прозорец на мястото, от което се открива най-хубавият изглед; разполага салоните и стаите по най-невероятен начин; повдига тавана на един салон, а го сваля в кабинета; едно очарователно стайче е разположено до висока и обширна галерия и от всичко това се получава неравна фасада, приятна заради самите неравности, презрял архитектурните изисквания в полза на нелишена от известен стил импровизация. В Шотландия има изключително много такива малки замъци, които са учудващо подходящи за навиците и климата на тази страна.

Вечерята бе достойна за този княжески разкош. Преподобният мистър С... им отдаде заслужена почит с вежливо изящество; според обичая и в чест на гостите си той им предложи да се разпореждат със сложените на масата ястия. Жак доста несръчно се справи с едно потънало в особен сос пиле, докато Джонатан разреза прекрасно желираните портокали, които трептяха в порцелановия съд. Шерито, портото и виното от изключителна реколта изобилно обикаляха масата, заедно с минералната вода, сервирана в малки бутилки с форма на биберон, разположени до приборите на всеки сътрапезник. Заслужава да се отбележи, че основното ядене представляваше планина от говеждо месо, придружена с неизбежните хълмове от варени зеленчуци.

По време на титаничното хранене, което напомни на Жак вечерята на Уейвърли в къщата на Фъргъс, мистър С... просвети приятелите си в обичаите на страната, която бяха прекосили, и на тази, която им предстоеше да посетят.

— Там ще се намирате в сърцето на земята на Уолтър Скот, господа ще видите колко точно е описал тези исторически места и сами ще прецените достоверността на чувството, което се излъчва от неговите творби; геният на писателя е огромен, а страната, достойна за него.

— Но ще можем ли да срещнем от онези прочути „хайландърс“? — попита Джонатан. — Съществуват ли още следи от тези така известни кланове?

— Безсъмнено — отговори преподобният, — ако клановете не съществуват вече политически, те продължават да съществуват от историческа гледна точка. Някои семейства управляват още по традиция: Макгрегър, Макдъглас, Съдърланд, Макдоналд, Камбъл,

чието феодално господство продължава да е в сила; техните васали, които са равни на своя господар пред закона, се признават за негови поданици и данъкоплатци и всеки клан се различава по цвета на тартана си.

— За нещастие — намеси се Джонатан — не ще можем да се задълбочим в тези любопитни факти; няма да имаме време; ще трябва да се ограничим да следваме от птичи поглед тази още жива история в езерата и планините на графствата Стърлинг и Аргайл.

— С водач като Уолтър Скот, господин Жак, не се съмнявайте, вие ще направите сериозно проучване, тъй като той ви е запознал с всички красоти на Средновековието. Няма да останете разочаровани.

Жак запита преподобния мистър С... за религиозните тенденции в Шотландия; научи, че католицизмът напредва, както и в Англия, въпреки ограниченията, които законите поставят за неговото развитие; католическите свещеници с несекващия си жар, настойчива любезност и приветливост ще надделят над дързостта и суровостта на протестантските институции. Тези забележки се отнасят повече за Шотландия, отколкото за Англия.

Към края на вечерята икономът дойде да предупреди преподобния, че го викат при един болен; въпреки времето и разстоянието, мистър С... изостави всичко веднага, раздели се с гостите си, които вече никога нямаше да види, и като нареди на пазача да ги преведе през парка и си стиснаха за последен път ръцете, изчезна.

— Всеотдайност и жертвоготовност, това е неговият девиз — каза Жак, като стана от масата.

[0] През 1859 г. 31-годишният Жул Верн написва „Прокълнато пътуване в Англия и Шотландия“. В основата на произведението е действително пътуване на Верн с неговия приятел Аристид Иняр, син на собственик на кораб. Верн, който още не бил публикувал своите „Двадесет хиляди левги под водата“, представил романа на издателя си Жул Ецел, който го посъветвал да го запази за по-нататък. Верн приел съвета и поставил ръкописа на дъното на един сандък. Последният пряк наследник на Верн починал през 1980 г. Тогава бил открит сандъкът, където се намирали една стихосбирка и непубликуваният роман. Откритието принадлежи на официалния биограф на писателя

Кристиан Робен, който в продължение на шест години работил върху подреждането на писмата, стиховете и романите в сандъка. Поминалата година „Прокълнато пътуване в Англия и Шотландия“ излиза за пръв път във Франция. Поместваме откъс от него в нашия брой.

НТ

[↑]
[1] Give me some bread! (англ.) — Дайте ми малко хляб! [↑]

Публикуван в сп. "Наука и техника", броеве 27-29/1990 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.